

DiSKAR

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ

İşsizlik ve İstihdamın Görünümü Raporu-Mart 2020

Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı: 7,5 Milyon

Geniş Tanımlı İşsizlik: Yüzde 21,8

Ümitsiz İşsiz Sayısı Rekor Düzeyde: 838 Bin

Krizde İstihdam 1 Milyon 660 Bin Azaldı



11 Mart 2020



İŞSİZLİK VE İSTİHDAMIN GÖRÜNÜMÜ RAPORU

Mart 2020

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve 11 Mart 2020 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

Web: www.disk.org.tr

e-posta: diskar@disk.org.tr

Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi @disk_arastirma



GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 7,5 MİLYON KRİZDE İSTİHDAM KAYBI 1 MİLYON 660 BİN

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR) Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 10 Mart 2020 günü açıkladığı Aralık 2019 dönemi Hanehalkı İşgücü Araştırması'nı ve SGK'nin açıkladığı Aralık 2019 dönemine ait sigortalı istatistiklerini değerlendirdi.

İşgücüne katılım oranı düşmesine rağmen, işsizlik artmaya ve istihdam daralmaya devam ediyor. **Dar tanımlı işsiz sayısı** son bir yılda 92 bin kişi artarak **4 milyon 384 bine** yükselirken, **geniş tanımlı işsizlik 7,5 milyon** oldu.

İşgücü azalıyor, buna rağmen işsizlik artıyor, işsizler ümitsizleşmeye devam ediyor. Ümitsiz işsizlerin sayısında tırmanış dikkat çekici. Aralık 2018'de 598 bin olan **ümitsiz işsizlerin sayısı** Aralık 2019'da **898 bine** yükseldi. Son 1 yılda ümitsiz işsizlerin oranı yüzde 40 arttı. Böylece ümitsizlerin sayısı 2014'ten bu yana en yüksek seviyesini görmüş oldu. İstihdamda daralma eğilimi devam ediyor. Türkiye ekonomisi son bir yılda yalnızca 3 bin kişilik yeni istihdam yaratabildi. Aralık 2019'da **istihdam edilenlerin sayısı 27 milyon 658 bin** kişi olarak açıklandı.

Aralık 2018'de 4 milyon 165 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı Aralık 2019'da** 102 bin artarak **4 milyon 267 bin** oldu. **Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 0,2 puan artarak **yüzde 13,1'e** yükseldi. Aralık 2018'de 27 milyon 655 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış istihdam Aralık 2019'da 27 milyon 658 bine** geriledi. Krizin etkilerinin yeni gözleendiği 2018 yılı sonuna göre 3 bin artmış görünen istihdam artışında azalma eğilimi devam ediyor.

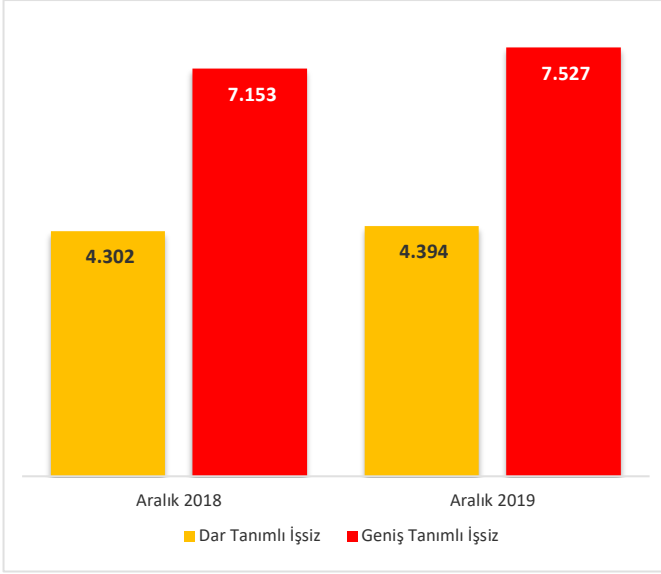
SGK'nin yayımladığı sigortalı istatistiklerindeki azalma göze çarpıyor. 2017'de 16 milyon 369 bin olan **sigortalı işçi sayısı 2019 Aralık'ta 16 milyon 10 bine** geriledi. Buna karşılık 2017'de 7,4 milyon olan **pasif sigortalı sayısı 2019 Aralık'ta 8 milyon 25 bine** yükseldi. Böylece **2017'de 2,33 olan aktif/pasif oranı 2019 Aralık'ta 2,11'e** geriledi.

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı Aralık 2019'da 7,5 milyona** ulaştı. **Geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 21,8** olarak hesaplandı. Aralık 2018'e göre geniş tanımlı işsiz sayısı 374 bin kişi arttı.

Aralık 2019'da **mevsim etkilerinden arındırılmamış tarım dışı işsizlik yüzde 15,8** olarak hesaplandı. Tarım dışı işsizlik kadınlar arasında yüksek seyretmeye devam ediyor. Aralık 2019'da **kentsel genç kadın işsizliği yüzde 34,8** olarak açıklandı.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 7,5 MİLYON!

Grafik 1: İşsiz Sayıları (Aralık 2018-Aralık 2019) (Bin)



Aralık 2018’de 4 milyon 302 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Aralık 2019’da 92 bin kişi artarak **4 milyon 394** bine yükseldi (Grafik 1). **Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 0,2 puan artarak **yüzde 13,7** olarak gerçekleşti.

Aralık 2018’de yüzde 13,2 olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik**, Aralık 2019’da **yüzde 13,1** oldu.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Aralık 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Aralık 2018’de 7 milyon 153 bin iken Aralık 2019’da 374 bin artışla **7 milyon 527 bin kişi** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Aralık 2019’da **yüzde 21,8** olarak hesaplandı (Tablo 1). Ümidini kaybeden işsizler son 1 yılda yüzde 40 arttı. 2019 yılı sonunda iş bulma ümidini kaybedenlerin sayısı 838 bine ulaştı. Ümitsizlerin sayısındaki artış dikkat çekicidir.

Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlik (Aralık 2018-Aralık 2019) (Bin)

İşsiz Türü	Aralık 2018	Aralık 2019	Fark
Dar tanımlı işsizler	4.302	4.394	92
İş aramayıp çalışmaya hazır olanların tümü	2.308	2.468	160
<i>a-İş bulma ümidi olmayanlar</i>	598	838	240
<i>b- Diğer iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar</i>	1.710	1.630	-80
Zamana bağlı eksik istihdam	401	543	142
Mevsimlik çalışanlar	142	122	-20
Toplam	7.153	7.527	374

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Aralık 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

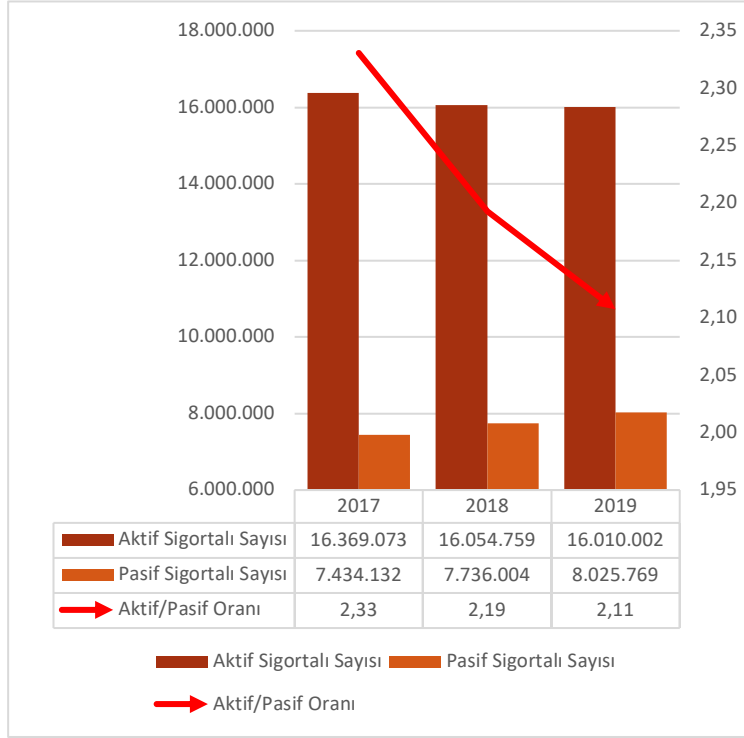
Not: Dar ve geniş tanımlı işsizlikle ilgili yöntemsel açıklama ektedir.

SON 1 YILDA ÜMİTSİZLERİN SAYISI YÜZDE 40 ARTTI!

Bilindiği gibi TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması’nda işgücüne dahil olmama nedenlerinin ayrıntısını da yayımlıyor. 2014 Aralık’ta 593 bin olan ümitsizlerin sayısı 2018 Haziran’da 484 bine düştü. Aralık 2018’de 598 bin olan **ümitsizlerin sayısı** krizin etkilerinin iyice arttığı **2019 yılı son ayında 838 bine yükseldi** (Grafik 2). Böylece **Aralık 2018 ve 2019 arası ümitsizlerin sayısı yüzde 40 arttı**. Son bir yılda 240 bin kişi iş bulma ümidini kaybetti.

SİGORTALI SAYISI AZALIYOR

Grafik 2: 4-a Kapsamı Sigortalı Sayısı (2017-2019 Aralık)



Kaynak: SGK Sigortalı İstatistikleri, Aralık 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

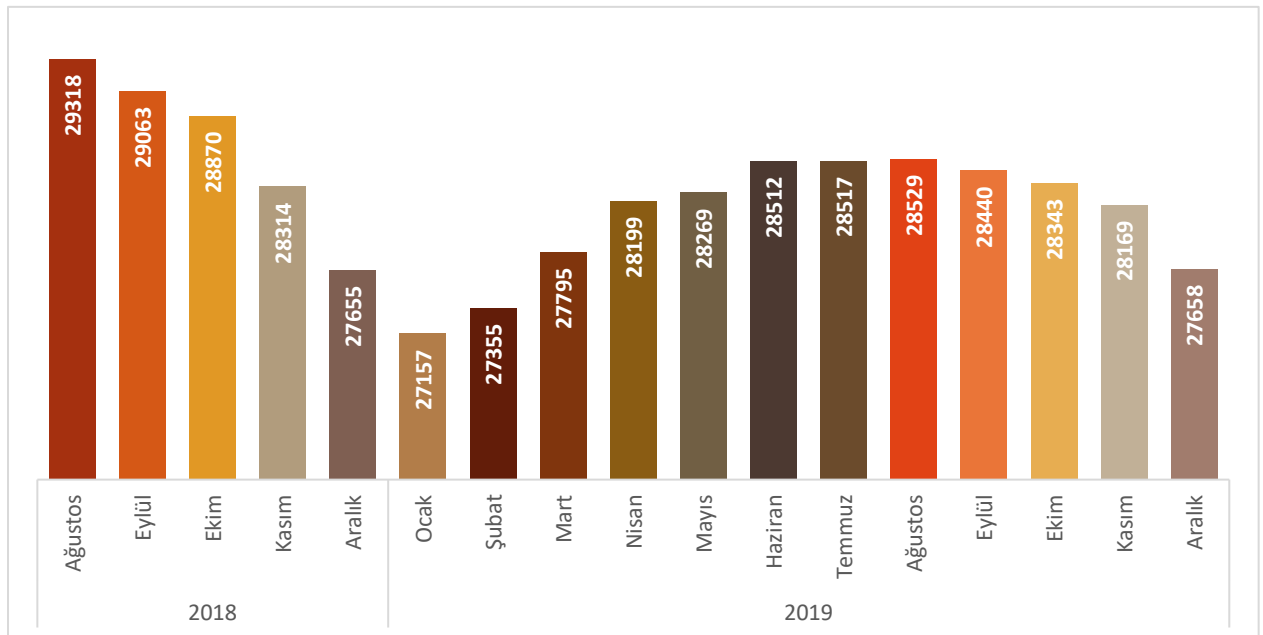
SGK verileri ekonomik krizin sigortalı işçi sayısı üzerindeki olumsuz etkisini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. Sigortalı işçi sayısı azalıyor. Ekonomik krizin olumsuz etkisi devam ediyor. SGK verileri istihdamdaki azalmayı ortaya koyuyor. 2017 yılına göre sigortalı işçi sayısı 359 bin kişi azaldı.

2017'de 16 milyon 369 bin olan sigortalı işçi sayısı 2019 Aralık'ta 16 milyon 10 bine geriledi. Buna karşılık 2017'de 7,4 milyon olan pasif sigortalı sayısı 2019 Aralık'ta 8 milyon 25 bine yükseldi. Böylece 2017'de 2,33 olan aktif/pasif oranı 2019 Aralık'ta 2,11'e geriledi (Grafik 2).

KRİZDEN BU YANA İSTİHDAMDA 1 MİLYON 660 BİN AZALIŞ

Aralık 2018'de 27 milyon 655 bin olan mevsim etkisinden arındırılmamış istihdam Aralık 2019'da 27 milyon 658 bin oldu (Grafik 5). Son 1 yılda istihdamdaki artış 3 bin kişi ile sınırlı kaldı. Kriz öncesinde Ağustos 2018'de 29 milyon 318 bin olan toplam istihdam Aralık 2019'da 27 milyon 658 bine geriledi. Ağustos 2018'den bu yama istihdamdaki toplam azalış 1 milyon 660 bin oldu (Grafik 3).

Grafik 3: İstihdam Edilenler (Ağustos 2018-Aralık 2019) (Bin)



Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Aralık 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

GENÇLER VE KADINLAR İLK SIRADA

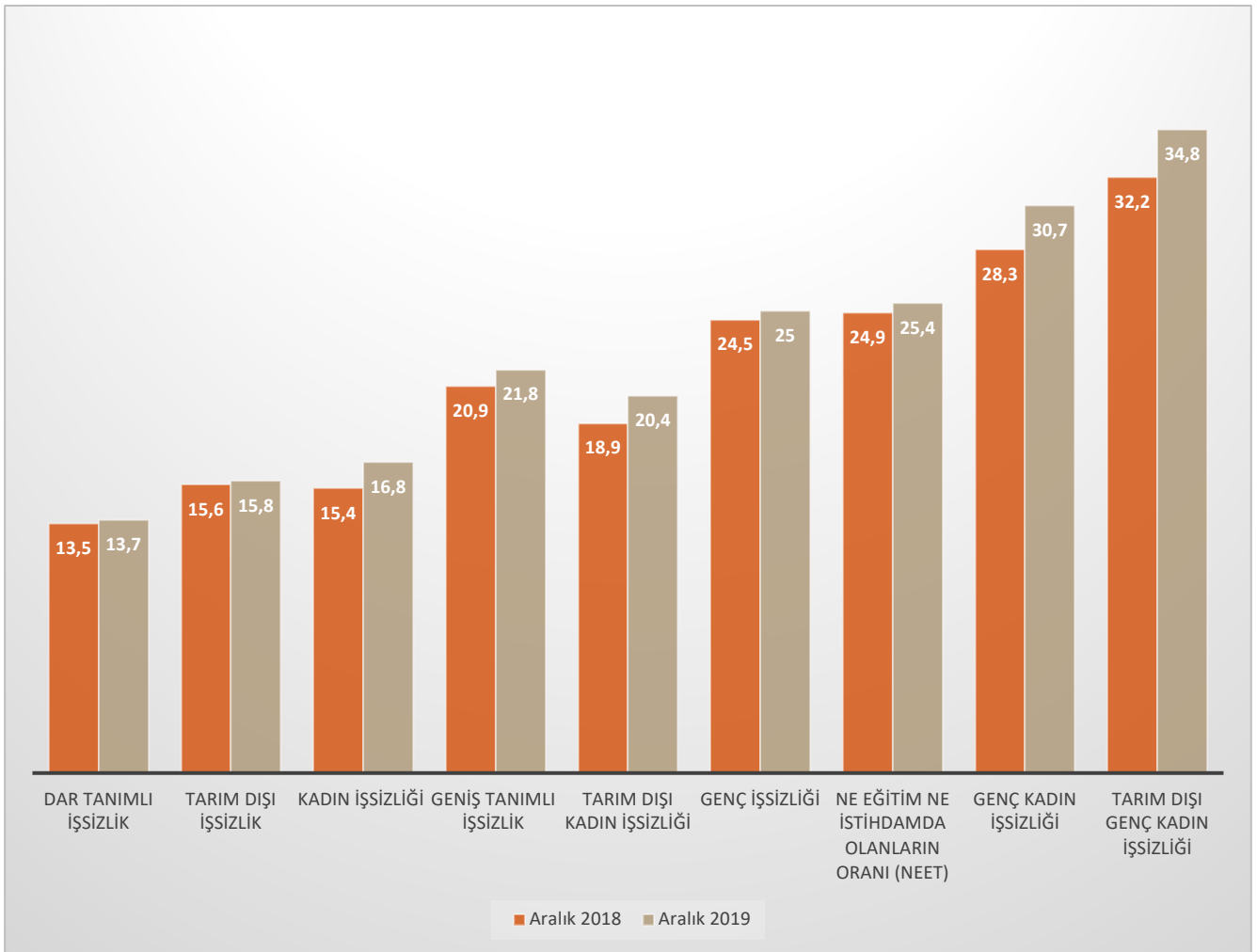
Genç işsizliği ve kentsel kadın işsizliği son 1 yılda en yüksek işsizlik türü olarak görülmeye devam ediyor. Aralık 2019'da da en fazla artış kentsel genç kadın işsizliğinde görüldü.

Mevsim etkisinden arındırılmamış genç işsizliği 0,5 puan artarak yüzde 24,5'ten **yüzde 25'e**, **mevsim etkisinden arındırılmamış kadın işsizliği** 1,4 puan artarak 15,4'ten **yüzde 16,8'e** yükseldi.

Krizde kentsel genç kadın işsizliği yüzde 36'lara ulaştı, kadın işsizliği kategorisinde **en yüksek işsizlik seviyesini gördü**. Aralık 2019'da da kentsel genç kadın işsizliği yine **en yüksek işsizlik türü oldu** (Grafik 6).

Ne eğitimde ne istihdam olanların (NEET) oranında da artış görülmektedir. **NEET oranı** 0,5 puan artarak **Aralık 2019'da yüzde 25,4'e ulaştı** (Grafik 4).

Grafik 4: İşsizlik Türleri (Aralık 2018- Aralık 2019) (%)



Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Aralık 2018 ve Aralık 2019, DİSK-AR (NEET: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar)

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

HERKESİN ÇALIŞMASI İÇİN HERKES DAHA AZ ÇALIŞSIN: ÇALIŞMA SÜRELERİ KISALTILSIN

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İş başında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.
- Güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmeli, tüm taşeron işçilere kadro verilmelidir. Kamu taşeron işçileri kamu işçisi olarak kadroya alınmalıdır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “insana yaraşır iş” yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma programları kapsamında çalıştırılanlar daimî işçi statüsüne geçirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonunun amaç dışı kullanımına son verilmelidir.
- İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilmelidir. Son üç yılda 600 gün çalışma koşulu 180 güne indirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğinin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.

Yöntemsel Açıklama:

Yöntemsel Açıklama: Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

Geniş Tanımlı İşsizlik

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi **Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)** önermektedir. ILO geniş tanımlı işsizliği **emeğin eksik kullanımı (labour underutilization)** olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmıyıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin düzenli veriler yayınlamaktadır. Eurostat kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, “emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması” (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır. Örneğin Büro Aralık 2019’da ABD’de resmi işsizlik oranını 3,9 olarak hesaplarken, geniş tanımlı işsizliği 6,7 olarak hesaplamıştır.

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. TİSK bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplamadan vazgeçti. TÜSİAD işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına dayalı değildir. Geniş tanımlı işsizlik TÜİK tarafından açıklanan Hanehalkı İşgücü Araştırmasında yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunuyor.

DİSK-AR’ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) Dar tanımlı (standart) işsizler, 2) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olanlar iki gruba ayrılıyor: 2-a) İş bulma ümidini kaybedenler, 2-b) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olan diğer bireyler, 3) Mevsimlik çalışanlar, 4) Zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu beş unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. Bunlar iki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.